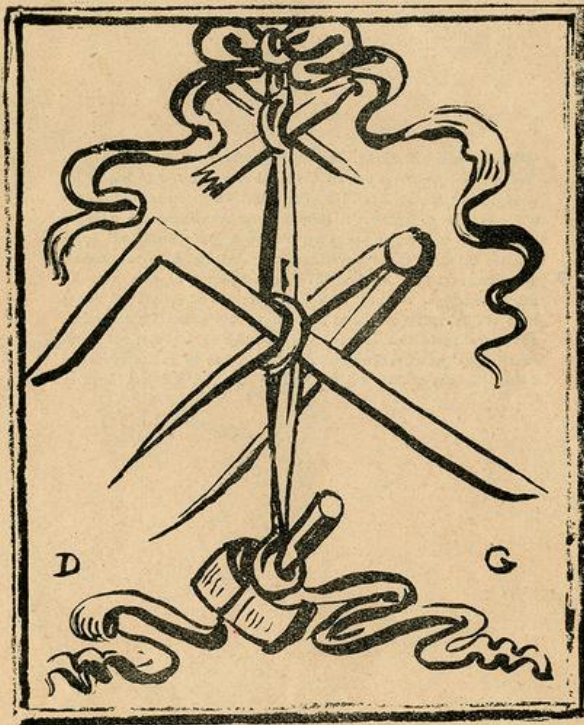

ΧΑΛΕΠΑΣ

ΦΥΛΛΑ ΤΕΧΝΗΣ
ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΕΛΙΟΥ
ΑΡ. 8 ΑΘΗΝΑ 1928

Ο Γιαννούλης Χαλεπάς, από πατέρα γλύπτη κι' από σέ' μαρμαράδων γεννήθηκε σ'τά 1854 στις 24 Αυγούστου, σ'τόν Πύργο τού Πανόρμου τής Τήνου. Σ'τά 1873 πήγε σ'τήν 'Ακαδημία τού Μονάχου κι' έμεινε έκει 3 χρόνια. 'Η έπιτροπή τής 'Ακαδημίας τού Μονάχου τόν βράβεσε διαρκώς μέ χρυσά και μ' άργυρά βραβεία γιατί κι' άφτός σάν τόν Βισσάρη, τούς έτρωγε έλους τούς μαθητές, όλου τού κόσμου, πού φοιτούσαν έκει. Κατά τό 1876 κατέβηκε σ'τήν πατρίδα του. Τό πόσο έκτημήθηκε σ' άφτη, άν και τόσο νέος, είναι γνωστό· μά και τό πόσο τόν ζηλοφθονήσαν είναι πασίγνωστο. Δέν πρόκανε ή άκούραστη άφτη μεγαλοψοφία ούτε 7 χρόνια καλά καλά νά δουλέψει και κατάπεσε, μά και πάλι ξαναζωντάνεψε κι' ύστερα από 40 χρόνια νέσου τον δημιουργό, σάν τό θεό και καλλιτέχνη σ'τή ζωή και σ'τό έργο.—

'Η εικόνα τής πρώτης σελίδας τού ξώφυλλου είναι έκτελεσμένη άπ' τόν καλλιτέχνη Γιάλση τής τελευταίας άπ' τό ζωγράφο κ. Αγγελιο Θεοδοσιάδου.

Guillermo Rosendo

Ο ΠΑΝΟΡΜΟΣ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ ΚΙ' Ο ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΧΑΛΕΠΑΣ.— "Ένα ταξίδι στις Κυκλάδες, είν' ένα ταξίδι έφτυχίας! "Ένα ταξίδι στον

Ο Γιαννούλης Χαλεπᾶς νέος

Πόργο του Πάνορμου, στην πατρίδα του Χαλεπᾶ, είν' ένα ταξίδι στον άληθινή "Ελλάδα" σὲ μιά "Ελλάδα πού χίλια δυό γνωρίσματα έχει: σ' όλα, μέ τήν παλιότερη και μέ καινή πού τή διαδέχτηκε. Σὲ μιά "Ελλάδα πού λιγοστοί μονάχα τήν ξέρουμε.—

Τι ἕμνητός σὲ δρόμο του περνᾶ κανένας, γιά νά φτάσει ὡς τόν Πάνορμο, πού σὲ πλάγια τους ζῶνε χαροῦμενοι κυπαρισσότοποι. Τι σπήνια σιωπηλά, μέ ταραχές, πού πάνω τους καμιά γυναίκα ἢ κάνας ἄνδρας βγαίνει, γιά νά ἰδει τό παπύρι. Τι μικρές ἄσπρες χῶρες περνᾶ, πού σὲ λιμάνια τους ἀμέτρητα παιδικά στέκου γιά νά ἰδοῦνε τούς ταξιδιώτες, πῶσαι ὅλοι νησιώτες και ναῖτες και γιά δίψο εἶναι χαροῦμενοι και μοναχομένοι κ' ἔχουν γίνει ὅλοι ἕνα. Τι γέρος βρακάδες, τί γρήες νοικοκυράδες, ... τί ὄρατα παλληκάρια και τί κορίτσια πού τό βάλισμά τους εἶναι ἀλαφροῦ σάν τόν ἀέρι, τί Βενετοῦνικα ρημᾶτα σὲ κάθε νησί βλέπει κανένας; και σὲ κάθε νησί, μιά μεγάλη ἄσπρη ἐκκλησία και μαδί βουνά κ' ἄλγες κ' ἀπυρηνάρια Τούρκικα και πύργους και μουρτζές σ' ὅλα τὰ λιμάνια—πού λές κ' ὅλα εἶναι, σὲ φαχτά—και πού ἕνας φάρος, ὅλα τὰ στολίζει. Κ' ἔπειτα ἀπ' ὅλ' ἄφτά, νᾶσου και τό λιμάνι τοῦ Πάνορμου, κλειστό—ἄν και τόσο μεγάλο—ἀπ' τὰ κατάφερα βουναλάκια, πού ἀκομπᾶνε πάνω σὲ μιά οσιρά ἄσπρα τετράγωνα χαμηλά σπιτάκια, πού τήν κάθε πόρτα τους τήν φυλάει κ' ἀπὸ μιά οκιά, πού ἀποραῖς πῶς δὲν τήν πέρνει τ' ἀεράκι. — Κ' ἔπειτα, ἕνας δρόμος

μέ ουκιές, πού γιά ὅποιον εἶχε κάποιο οκοπό ἢ και γιαφτόνα πού γιά πρώτη φορά τόν παταῖ, τού εἶναι ἀδιάφορη ὡς και ἡ κᾶφα τοῦ ἡλίου, πού τήν κάνει πῶ μεγάλη, ἕνα βουνό δέκα βολές ψηλότερο ἀπ' τό Λυκαβέητό, και πού σὲ στήθη του πάνω, γέρνει ἕνα ἄλλο, στολισμένο μέ δυό-τρεις ὀλόσπρες ἐκκλησιές και μέ μιά χούφτα ἄλγες. Και σὲ λίγο, ἀρχίζουν ὄθ και καί, τ' ἀμέτρητα βοῦδοπια, πού πρέπει νά προσέξεις γιά νά τὰ ἑσχωρίσεις, γιὰτ' εἶναι χαμηλά και γιὰτι μοιάζουν ἢ πέτρες πού τάχουνε φιαγμένα, μέ τὰ βράχια τὰ ξερά, τὰ κουρούπικα. Και μάλιστα πρέπει νά σὲ βοηθήσει γιά νά τὰ ἰδεῖς, ἕνας παράξενος περιστρωῦνας, ἴσιος μέ καλοφιαγμένο καλαϊγκό σπητάκι, πῶσαι κοντά σὲ γεφράκι τό βουλαχτό κ' ὄπου ἀπό και, σὲ μέρια ὄσα βοῦδοπια ἀπάνω, δέφῶνεται ὁ Πόργος τοῦ Πάνορμου, τ' ἀέρας τῆς Ἀίγινας, πῶσαι τό ὄραϊότερο στολίδι τῆς Ἀνατολῆς, μέ τὰ δίπατα σπιτάκια του, πούχουν ὅλα τό ἴδιο μπόι και πού ὅλα φαίνονται ψηλά, γιὰτι τόνα ἀκομπᾶνε πάνω σ' ἄλλο, ἀβελφικά και ἄρμονικά ὄπως τό θέλει ἡ φύση και πού εἶναι ὅλα, μέ ὅλα, κάτασπρα σάν τό γάλα.—

"Α, ὄποιος δει τὰ σπήνια τοῦ Πόργου και νοιώθει και τις, σίγουρα θά αἰστανθεῖ τήν ἀνάγκη νά κᾶφει τήν Ἀθήνα, γιά νά λαφτερώσει τόν Παρθενῶνα ἀπ' τίς κα-

Ο Γιαννούλης Χαλεπᾶς γέρος

κοκαμωμένες Ἀμερικανο-Εὐρωπαϊκές ἀσκήμιες, πού τόν λερῶνουν και πού τόν κρύβουν, γιὰτι ὅλα τὰ σπήνια τοῦ

σοβ παί πως ή κυρά Μαροβλα πάντα λέει, τό πως ό Γέρω Νικηφόρος μέ τό δαδιό τόν άχνό ζωγράφος στό πιάτο τού Έπαμεινώνδα Κουκουλά, ένα σπουδαίο έργο, πού τώσους ό έγγονός του, γιατί τού φάνηκε άλθινό, γιά τό Γιακουμή τό Σπόρο, τόν τυφλό τελλάλη, πού μ' άστειά κάνει τή δουλειά του... Θά σοβ παί άκόμη γιά τό Νικηφόρο τόν Ταχυδρόμο, γιά τόν Άργύρη τόν καφετζή κ' ένα σωρό λόγια γιά τό Νικόλαο Χατζή τό χτίστη, πούναί ό σημερινός αρχιτέκτονας τού Πόργου! Κι όταν μοτζή μ' άλλους σοβ άποσταλειώσει τήγκου-δέντα του ό Δούκας, θά φύγει γιά νά μή σέ κουράσει και γιά νά πά νά σοβ στείλει τόν καλλίτερο φίλο τού Χαλεπά, τό Μαπραγκό τό Μπρατση, πούναί και δημοσιογράφος και συγγραφέας μ' ά και ζωγράφος άκέραι και πού άγαπάει τό Μουτσόπουλο τόν έμπορο, τόν ύποστηρικτή τού Χαλεπά πού πολύ κι άπ' τό Μπαρμπά Γιαννούλη.

Και νά σοβ ό λίγο ό Μπρατσης, ό κοντός κι άδύνατος, μέ τό βαθύ του βλέμμα, σοβ άριθάσει, και μέ τρόπο, άφοδ σοβ μιλήσει σέ πέτρα και σέ πάει στό Χαλεπά, στό καμάρι τού Πόργου! Στο καμάρι του! Κι ό Μπρατσης δέν είναι άπ' τήν Τήνο, μ' άπ' άλλού. Κι άρα άνιθείς τή σκαλοβλα τουτου-νου τού σπητιού μέ τά γιασιμα, πού τώφικες ό πτερές του Γιαννούλη, βράνεις ό άλλη μιά σκαλοβλα, πού σέ κατεβάσει, ό ένα ύπόγειο μέ θελωτό ύπογαιακό άραχιασμένο παράθυρο, πού παράμερα του θά ίδεις γλωμύ τό Γιαννούλη Χαλεπά νά στέκει έκει και νά δουλέει. Μά τότε πρόκανε ν' άνεθεί και νά κατέβει γιά νά σ' άνοίξει τήν πόρτα κι έπειτα νά ριχτεί στή δουλειά; Είναι δύσκολο νά προκάνεις νά τό βρεις. Και μόλις νοιώσει τό κατέβασμά σου, έ και πως γυρίζεις και σέ βλέπει δίχως ν' άφίνει τή δουλειά του: «Τ' Άγγελάκι του!» Ποτές άνθρωπος δέ θά ζωγράφους τόν έαφτό του όπως έκείνος, τό Γιαννούλη Χαλεπά!

Άληγομένη στιγμή τ' άντικρύσματός του, είναι με-

γάλη σάν ένα πράγμα βγαλμένο άπ' τό χέρι του. Λόγια, κ' ύποδοχή τού πού άθώου Χριστού, πώς νά ος ξεχάσω; Έγώ ό πού τίποτα, σ' άντίκρισα παπού μου κ' αλώνα νές; Και μου μιλήσει έτσι πού δέν τό θυμάμαι, γιατί τέτοια άφάνταστα πράγματα, πώς νά τά θυμώμαι; Και τ' άφησε όλα, γιά νά μιλήσει—άν και δέ σ' άρέσουν τά λόγια—γιατ' είναι μέσα στή φύση σου ή καλωσύνη, τό πράμμα, πού όταν δέν τώχει ό άνθρωπος, φυ-

ραίνεται. Άχ! τό ναί-σο, πώς τό λές, πα-πού και νές; Και σ' όποιον, όποιον, πώς τό λές;

Άθάνατε θνητέ, άλλο άπό τούτο πού τολμώ, δέ μπορώ νά κάνω! Δοξάζω τό θεό πού σέ γέννησε, γιά νά μου μάθεις, τό βα-θύτερο πράγμα τής ζωής και τής τέχνης! Παράλυσια άπ' τήν άσωτεία και τή σκό-τωσα μόλις σ' είδα! Αίολος είναι ή ση-μερινή ζωή κ' έπαί-νός σου, γιατί έζησες σ' ένα τόσο αίολος έτσι!

Χάριος στό δυστυ-σμένο άνθρωπο τή ζωή σου ελάσση γιά ν' άνεθεί στόν πόνο, άν και τάχως όλα χα-μένα. Τό μυστικό σου δράμα, δέν έραβίζει τίς φυχές, δέν τις γο-νατίζει, μά τις κάνει νά σκούσουν τό κεφάλι και νά δοξάζουν τή ζωή!

Πού πού πέρα άπ' άφτό νά πάμε; Άφοδ άφτό τό σημερα έσύ τό περικλείνεις: Τ-

πέρχουν χορδές πού άμα άγκιχτούνε, τά ξεπερνούνε όλα και τό Χαλεπά άκόμη πού κουρντίζει τίς φυχές! Θεέ έποράνε βοήθησέ με παθαίνο άπό άγάπη! μέ τόν πόνο τή γνώρισα μέ τόν πόνο μάθε με νά τήν άπομάθω. Έδώ σταματώ γιά νά ξεναργίσω μέ τήν ψυχή κινάω μ' όση ψυχή έχω, ζητάω συμπάθεια. Λυπηθείτε με όλοι γιά τά λάθη μου. Τό καλό πάω νά κάνω. Άν δέν έβρω πως γίνεται, λυπηθείτε με! Ξέρω πως δέν είναι σφάλμα μου, μά όσες λυπηθείτε με! Νά, μέ στραβώσει ό θεός άν γυρέσω δόξα. Άπορριγμένος και οπαομένος, μεσ' άπό τούς πόνους τών άδικημάτων και τών παθών, πάω νά βγάνω τό νόημα τού καλλιτεχνικού πάθους: Τήν

«Άγγελος» άπ' τά νεανικά του γλυπτά

Ο Χαλεπός κοιμισμένος μέσα στην ψαράδικη καλύβα του γέρου Μαμαλούκου.— Σχέδιο βέλμου Βοϊκοβίτσι στο "Λουκό της Τέχνης" οδός Νικαδμήνου 21

Καλωσόνη! Λυπηθείτε με αν βγαίνει άκοσμα για τό καλό αγωνίστηκα με και για δάφτο πεθαίνω.

Θεά της φύσης και της τέχνης, μίλησε σου, γιατί εγώ ντρέπομαι: δέν έχω καρμιάν άξια.—

Σέ μία άπεριποίητη κάμαρα ανέδηκαμε άφού φύγαμε άπ' τό πού ύπόγειο, ύπόγειο τού κόσμου. Μία παλιά και καλή φωτογραφία της «Κοιμισμένης» πεομένη πάνω σ, ένα τραπέζι γιομάτο άπό χαρτιά, άπό έφημερίδες κι' άπό Φραγκλίτσια. Άνασταναζόντας γελαστά σκύβει τό κεφάλι ο πραγματικός γεροντοός με τό σακάκι στέν όμο. Πόσο άνασταναχτά μάς μίλησε.... Σάν τό Θεμά Οικονόμου!—Φαρρούδες ότι σήκωνε μέσα του, όλη τήν άδικία της φύσης, της τέχνης και της μοίρας. Τή μητέρα του πού τόσο τήν άγαποσε και τή λύτεραρε θυμάταν, ή τήν πεθαμένη άδερφή του, τήν Αικατερίνη: Τά χρόνια πούχασε, άπ' τήν άδιαφορία τών ανθρώπων, ή τίποτ' άλλο: Εύκολα άφτά δέ ρωτιόδνται, με όστε κα νοιώθονται. Μία λέξη λυπημένη κι' άπλή μάς είπε για τά πού μεγάλη σημερινά του προπλάσματα και κεί πού πήγαίνεις να σκαφθείς για να τόν παρεγγήσεις και να πεις, πώς ότι έχει ο' άφτή τήν άποθήκη, στο σπίτι του, δέν είναι δικό του, σου άρπάει: τό μολύδι και όδοτου σε μία στιγμή, σου φιάχνει τά πλάσματα πού δέν τά ξέρουμε, γιατί είναι πίσω άπ' τόν ούρανό κρυμμένα. Τρελλός πρέπει ναίαι ο τεχνίτης για να μην κάνει άνοησίες και για να μην είναι κακός. Άφτός τ' άπόδειξε. Άπ' όλα αν δέν είναι ο άνθρωπος, δε μπορεί ναίαι καλός και πού πολύ τεχνίτης, ο λόγος πού ο Γιαννούλης είτανε σπουδαίος τραγουδιστής, όπως λένε οι συντοπίτες του, σπουδαίος κολυμβητής, σπουδαίος κωνηγός, με κι' ο πού σπουδαίος χωρκαταξής. Μισόδες και τούς τύπους και τούς κοιμισμένους ανθρώπους. Σ' όλα του όμα τόν άντικρούσει θά ίβεις ένα γεροντάκο πού βιάσει για τρία πράγματα. Για δώρα, για γλυπτικές παραγγελίες και για δόξα. Λένε πώς κάποιος σπουδαίος πατριώτης του Ξωγράφος, τόν πίκρανε όταν δοξάστηκε με τήν Κοιμισμένη, κι' άφτό έβγαλε άφορμή να τά χάσει άπό παιδί. Ο Ίβιος ο Ξωγράφος, είταν καίνας, πού μαράζωσε άπό ζήλεια και τό Λεμπήση. Μά λένε άκόμα, κι' είναι σμ-

στό κι' άποδειγμένο, πώς έτοι είταν κι' ο πατέρας του κι' όλα του τ' άδέρφια άμίλητοι και γελαστοί σαν τρελλοί. Τραγουδόντας έκλαιγε και κλαίει τραγουδόντας και τώρα άκόμη. Κ' έχει άπειρη μνήμη θυμάται τά έπεισδιά του στο Μόναχο, όταν είταν 19 χρονώ, δηλαδή πού 55 χρόνων. Τόσο δά να τ' άνοιξεις τήν καρδιά, σου άνοίγει τή δική του και τόν σέρνεις άπ' τή μητέρα. Είναι στοχαστικός και παρατηρητικός και τόσο τρέχει ο νοός του πού τά χάνεις! Κ' έχει μνήμη, μνήμη άπείρακτη, τόσο, πού με τό νοού του—άκου—έφταξε άπόξω, τόν Άγιο Μαρτίνο τού Θεοτοκόπουλου στο καφνετο, αν και τόν είδε για μία στιγμή και για πρώτη φορά. Λός του χαρτί και γίνεται κουρέλι σου και σε μία ώρα σου γιομίζει τά μαρμάρια τραπέζια με σκίτσα. Και πόσα πόσα χαρτιά σου γιομίζει με τό άβυστο μολύδι του πού να δείχνουν τά πού άφάνταστα πράγματα. Τίποτε δέν τόν δυσκολεύει. Όστε μολύδι όστε έργαλείο. Μ' ένα καρτί κι' ένα σφορι έφιαξε άπ' εθείας στο μάρμαρο μία προτομή Τό βελόι τού πατέρα του, τού μαρμαρογλύπτη, σου είναι γιομάτο άπό σκίτσα κι' όλα οι τοίχοι τού σπιτιού του. Και πάνω στις καλές προτομές έχει κάνει άκόμα σκίτσα. Έχει τή μανία να δουλέσει! και νύχτα δουλεύει για δάφτο πάει νωρίς, νωρίς, σπύτι, σε μαθητοί. Κι' όταν δουλέσει, είτε έχει τοιγάρα είτε όχι, δέν κεντρίζει, άφτός, ο μεγαλύτερος κεντιστής, πούγραφε τό πού περίεργο γράμμα σε κάποιον, σου σελίδες γράμμα, πού λυγε μόνο άφτές τις λέξεις. —Στείλε μου τοιγάρα, τοιγάρα, τοιγάρα, τοιγάρα... Κι' όταν ξεμαρλώσει και κινήσει για τή βρύση της πλατείας να πλυθεί, είτε χειμώνας είναι είτε καλοκαίρι.—άφού φροντίζει τά προ-

Ο Μαμαλούκος ο φαρός τού Πάνερω

Άνήκει στο Ξωγράφο Γαλάνη.— Σχέδιο βέλμου

πατάκια του—πηγαίνοντας μία ώρα δρόμο για να μαζέψουν βούρλα όπως τους κάνει μπέρδικλα ή ότι άλλο τους χρειάζονται κι' αφού ανέβει στο Μπεναρδάδο για να πιασούν κοντά στους δικούς του τον καφέ του, καταδίνει και σου κάνει τή Σφίγκα του Ουβίποδα στον πηλό, ή τους 'Αγγέλους του, που να: οι πιο γνήσιοι 'Αγγελοι που γιναν από χέρι καλλιτέχνη. Ποτέ ή σημερινή 'Ελλάδα έβω απ' το Σολωμό, απ' το Μαρτζώκη, απ' τον Κρουστάλλη, απ' το Ροδάκη της Αίγινας, απ' το Λεμπέση, απ' το Θωμά Οικονόμου κι' απ' το Γαλιάνη, δεν τιμήθηκε τόσο, όσο απ' το Γιαννούλη Χαλεπά! Βέβαια μέσα στα έργα τους ο σημερινός άνθρωπος θα κάνει κι' ένα έτσι: μά αν αναλογιστεί τις εποχές και το φριχτό περιβάλλον τους, θα τους βάνει πλάι στον 'Εσταυρωμένο. Θυσία για την τέχνη! Μά τι θα βγει όταν το έργο είναι μελλοντικό κι' έχει αποκατάστασης σύντομης για τον άνθρωπο; 'Εγώ που τά λέω αυτά είμαι ο πιο άμειλικτος εχθρός της τέχνης 'έχει γιατί δεν έκτιμω τη θυσία του τεχνίτη, μά γιατί πονώ πιο πολύ τον άγωνα του επαναστάτη! Λίγοι το νοιώθουν αυτό και το κάνουν, μά ούτε και γώ δεν το κάνω όσο έπρεπε. Πρέπει μας είναι ή αποκατάσταση της ζωής για το άνετα-

τώρα μπρός μας γαλακτό δίχως να μας αποφεύγει. Πισω του θα τρέχαν τα υωρά παιδάκια που κανέναν δεν τ' αγάπησε ανέκαθεν όσοον άφτιά, για δάφτο τά φιλοφωρεί πάντα με τουτό ή με κεινο. 'Ο καιμένος! από παιδι μοίραζε ότι κι' αν είχε. Και τά λουλούδια που σκεφτόμαστε για να τον ραντίσουμε μόλις τον ιδούμε, θα τάγες κάθε πρωί απ' τά υωρά παιδάκια έξω απ' τό σπίτι του. 'Ω κανέναν δε θα τάκλεψε, γιατί στο μόνο μέρος της 'Ελλάδας που ποτέ άνθρωπος δεν κατηγορήθηκε επί κλοπή, είναι ή πατρίδα του Μπάριμα-Γιαννούλη!—'Αθάνατε δυστυχισμένα, που έχετε φτιάσει; Μά και που θάφτανες κι' όμως ύστεραίσι;

Πλάκα τάφου του Νεκροταφείου του Πύργου Βρίσκειται στο 'Ασύλον Τέχνης—Σχέδιο βέλμου—

μας, πρὸς ότι μαλακώνει την άμοιρή μας ζωή! **Ο** Γιαννούλης Χαλεπάς ο πιο άτυχος άνθρωπος στάθηκε ακόμα και ο' αφοτό τυχερός, να γλυτώσει απ' τό φανατισμό κείνου που λέει τοῦτα τά λόγια. Μά κι' αν δεν είχε αφοτή την τύχη, τό έργο του έχει τόση αξία κι' ή ζωή του τόση δυστυχία που θα συχωριόταν. 'Ο άνθρωπος σήμερα πάσχει, και πρέπει ολοι να κλίνουμε στον πόνο του, που υπερβάνει και τό σκοπό της τέχνης. Δύσων άγωνα ή σημερινή ζωή δε γυράσει, μά συμπόνας θυσία. Είναι χρέος μας ή θυσία. 'Η εποχή τό γυράσει.— **Και** θα ξαναρχίσουμε και πάλι γιαφτόν! Τό θέμα είν' άτέλειωτο κι' ή συγκίνηση, που δίνει μεταλλάζει κανένα! 'Επειτα ο' άδικημένος Γιαννούλης Χαλεπάς βγαίνει απ' την οσία κάθε παραβολής.— **Γ**ιαννούλης Χαλεπάς! Πόσο αγάπης την τέχνη. Δίχως συμφέρον δόξαας την 'Ελλάδα για την 'Ελλάδα κι' όταν εΐτανε άνήμπορος ακόμα. 'Ολοι οι άνθρωποι αν τό κάνανε, θα τον είχαμε

Ανάβειζες την Τέχνη και την ύπομονή κι' ακόμα ζεις δυστυχισμένα! Τό ταπεινό τοῦτο ένθύμιο, που δε βγαίνει πιά να δοξάσει εδένα μά τον κόσμο, είναι ή παραμικρότερη θυσία που γίνεται, απόναν, που δεν καταλαβαίνει: όσο πρέπει τό έργο σου. 'Αν μπορούσες ν' άνεβει κοντά σου, δε θάουον οτή θέση ποδου, και μάλιστα μία ποχweis τέτοια καρδιά!—'Ονειρό μας ο' άγωνα; σου και τούτη τη στιγμή να σταματήσεις τον τέλειωσες. 'Ο άγωνα σου ξεπέρασε τό σκοπό σ' άνέβαισε οτά έπουράνια. Σε ρόδα που σου στρώσαμε λίγοι φίλοι σου, πατάς τώρα, κι' ως ύποφέρει ακόμα απ' τ' άγκάθια, Φειδιακό λουλούδι! Τό παράπονό σου δεν είμαι ο' έδον να τό πω καλλιτερα άη' ότι τό λες σου με δυο λόγια γραμμένα μέσα ο' ένα γράμμα πολυγραφες, ο' κείνους που σου στείλαν δυο μολύβια και δυο λίμες. «Δεν ύπάρχει» άκούτε και «πιο γλυκό πράγμα για τους άρρώστους της τύχης, απ' τά συμπονειακά λόγια των όμοιων τους. Τά δώρα σας— και τί δώρα;—αφτά που ελάτρεψα ο' όλη μου τη ζωή. 'Υπάρχουν μέσα στην πατρίδα μου, λάτρεις του θώραου και του αληθινού. Εΐταν αλήθεια πός επί τόσο καιρό, ούτε λάτρεις φανόντουσαν, ούτε θαυμαστές. Και χρειάστηκε—κι' αφοτό τό λέω—για πρώτη μου φορά, μία Κοιμημένη να ξυπνήσει τους βαθειά ροχαλιζοντας.—Γράμμα του πρὸς 'Αντώνιον Σάχον γλύπτην. 1926.—'Αφτά τά πρόχειρα λόγια καθώς και κεινα που θα τ' ακολουθήσουνε, γραφτήκανε απ' τό βέλμο τώρα και λίγο καιρό. Ξητοῦμε τη συμπάθεια Κεινοῦ και όλου του κόσμου για την προχειρότητά τους.—

Τῆς μοίρας μου εἶναι καὶ πάλι, ἐγὼ νὰ σηκώσω τὸ δύσκολο πρόβλημα ἐνός τόσο σπουδαίου ἔργου. Μὰ δὲν πειράζει! Μὰ ποῦτε κενοδοξία, οὔτε ἐγωϊσμός, μὰ οὔτε καὶ κερδοσκοπία μὲ κινεῖ, γιὰ ἓνα τόσο ἱερό πρᾶγμα, δὲν πειράζει. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ σκοπός!

Ἄδιαφορῶ γιὰ τὴν ἀμφιβολίαν, γιατί πιστεύω στὸ ἀληθινὸ κίνητρο τῆς κίνησής σου γαρῆδὸ νὰ κάνω, στὸν σπουδαιότερο, μὰ καὶ στὸν πῶ παραπεταμένο τόπο. Ἴσως πολλοὶ κουνήσουν τὸ κεφάλι τους γελαστά, μὲ τὸν πόθο

ἀπτό· μὰ ἓνας ἀληθινὸς πόθος οὐσιαστικὰ δὲν εἶναι γιὰ γέλια. Καὶ χωρὶς νὰ πέρνω γιὰ παράδειγμα, τὸ περιγέλασμα ποὺ κάνα προτιγερὰ μου καὶ σήμερα πολλοὶ διανοοῦμενοι, στὴν ἀληθινὴν ἀξίαν, μὲ τὴν ἀγνοία ἢ μὲ τὴν ληρονομία, ἀρχίζω νὰ πῶ μερικὰ λόγια, γιὰ ἓνα πολὺ μεγάλο καλλιτέχνη, ποὺ ζεῖ πεθαίνοντας στὴν μέρας μας.—Στὸ κάτω, κάτω, ὅσο ἄσκημα νὰ μιλῶσι κανένας γιὰ τὴν ἀλήθειαν, ποτὲ δὲν εἶναι ἀξιογέλαστος. Περιμένω τοὺς μιμητὰς μου καὶ ὑποχωρῶ καὶ θὰ τοὺς ζητήσω συγγνώμην γιὰ τὴν ἀσέβειά μου, φθάει μονάχα νὰ ρθῶν.—

Λίγες γραμμὲς οὐσιαστικῆς ποὺ ἀκφραζοῦν ἓνα θέμα· μὰ κίνησῃ σὲ τοῦτο, μὰ ἀκίνησῃ σὲ κείνο, γιατί τὸ ἐπιβάλλει τὸ θέμα· νὰ ἓνα προσχέδιο σήμερὸ τοῦ Χαλεπᾶ, ποὺ συνεχίζει μὲ τὴν γραμμὴν τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν ἀπειρῶν γρχικῶν του σχεδίων, τὸν Ἑλληνικὸ ρυθμό, τὸ πλῆθος δύσκολο ἐπιπόνημα τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας. Μεγάλῃ προσοχῇ καὶ μεγάλῃ μελέτῃ καὶ κατανοοῦμε τὸ σπουδαίον μας γλύπτη· ποὺ πολὺ λίγο μοιάζει μὲ τὸ γλύπτη τῆς Κοιμημένης! Πανήγνια σωστά χρόνια περᾶσαν

ἀπ' τὴν ἐποχὴ τοῦ Σατῆρου, τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Κοιμημένης, καὶ νὰ ὁ μέγας Ἑλληὺν δοστωχιμένος, ὁ ἀδικημένος, παγκόσμιος ρυθμιστὴς τῆς ἐποχῆς μας! Τὰ χρόνια θὰ κυλίσουν κ' ἡ Κοιμημένη θὰ πεθάνει, μὰ τὰ σήμερὰ του ἔργα θὰ μείνουν ἀθάνατα σὺν κ' ἀπτόν. Μέσα τους περικλείνουν τὸν αἰώνιον ρυθμό τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐποχῆς του τὸν κόσμο περικλείνουν. Πολλὰ ἄλλα πρᾶγματα μὲ ρυθμὸ δῶσαν τὴν οὐσία τῆς ἔκφρασης ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ γνωρίζομας μὲ τὸν ἀνθρώπινο κόσμο, ὅσον τὰ προσχέδια καὶ τὰ προπλάσματα τοῦ Χαλεπᾶ.—Ἄν ἡ Γαλλία ὑπερφηανέβεται γιὰ ἓνα Ροντέν, ἡ Ἑλλάδα πρέπει νὰ ὑπερφηανέβεται γιὰ μυρσίους Ροντέν: Γκαρτὸ τὸν ἓνα, τὸ ἑρυλλικὸ, τὸν ξαναγεννημένο

Χαλεπᾶ τῆς· μὰ ἔχι καὶ πάλι λέμε γιὰ τὸ Χαλεπᾶ τῆς Κοιμημένης. Ὁ Χαλεπᾶς τῆς Κοιμημένης εἶναι ἓνας ταλαντοχὸς νέος καλλιτέχνης τοῦ 1880, κατώτερος πολλῶν ἀδελφῶν Φυταλῶν, τοῦ Ἄγνωστου Ἀττικῶ γλύπτη ποῦσι στήσι τὴν τρεῖς κολῶνας στὸ Νεκροταφεῖο ποὺ ἀπὸ μὴ πολὺχρονη, μελέτη ποὺ κάναμα, πιστέβομε πῶς εἶναι τοῦ Ἄρδση, μὰ καὶ πολὺ κατώτερος κ' ἀπ' τὸν ζωγραφικὸ Βιτοσῆρ. Τῆς Κοιμημένης τῆς λείπει ὁ Ἀττικὸς ἐλεγειακὸς τόνος. Ἡ δυνάμη τῆς κ' ἡ ζωντανάδα

τῆς δὲν εἶναι γλυπτικὴ καὶ μνημειακὴ, ἀλλὰ ζωγραφικὴ! Μὰ ὡς τόσο πέστε μου ἑσεῖς, ἀπ' τοῦ Φειδία τὰ σπλάχνα γῆρας ὁ σήμερὸς Χαλεπᾶς, ἢ ἀπ' τοῦ Βυζάντιου τὸ μυστήριον; Ἀπὸ ποῦ πῆρε τὴν τὴν τὴν ἀκρίθεια; Πῶς ξαναπόησεν τὴν τὴν τὴν μνήμη; Μὲ τὴν εὐκολία πῶς ἔγενικεν, τὰ πῶ δὲ σκολα οὐχία; Τὰ οὐχία του; Μὲ τὴν εὐκολία πῶς ἔπεταχτηκαν ξαναζωντανεμένοι, τόσο ἤρωες, τόσο ψυχῆς, μὰ καὶ τόσο οὐμβολα; Μορτῆς ξαναζωντανεμένες, ψυχῆς ἔξαομῆες. Νὰ ἡ Ἄδικία! Πῶστε μοι ποῖς στὸν κόσμο φαντάστηκε στὸν τόπο του, ὅσον ἓνας Ἑλληνας, ἓνας Χαλεπᾶς, τὴν Ἄδικία, μὲ κερῶνα στὸ κεφάλι, σὰ βασιλισσο, ἀδιάρρη, σὰ οὐκὸτὰ νεῖατα; Κανένας! Ἡ Ἄδικία δύσκολοὶ καὶ πῶς μπορεῖ νὰ σερᾶσει τὰ πονεμένα καὶ ζητιάνικα νεῖατα; Πῶς μπορεῖ; Μὰ καὶ πῶς μπορεῖ ὁ Ἑλληνας Κανάρης, νὰ μὴ σηκῶσει τὸ κεφάλι καὶ τὰ χέρια, μόλις ἔβανε τὸ μπουρλότο καὶ νὰ μὴ σταθεῖ σὰ μάρμαρο, μέσα στὴν Ἱερῇ Ἑλλάδα;—Ἢ! ὁ Πόλεμος, σὰ νάρθη ἀπ' τὰ ξένα, μὲ χοντρά κ' ἀναίθρητα τὰ ποδάρια, δὲ μποροῦσ παρὰ νὰ πατήσι:

Ἐνα σχέδιο ποῦκανε ὁ Χαλεπᾶς γιὰ τὸ μνήμα τοῦ Θωμᾶ Οἰκονόμου

Βρίσκειται στὸ Ἄσολον Τέχνης

τὰ ἐλεζώντανα μέλη τῆς γυναίκας, ποὺ τὸ μαστῆρι τῆς θαρρεῖς πῶς ἔχει γάλα, κ' ἀπὸ περιφάνεια κ' ἀπὸ ντροπὴ ἐκείνη ἡ γυναίκα, οὐδὲν γιὰ νὰ τὸ κρῶσι, κ' ἀγδιασμένη ἀπ' τὴν ἀναδρία του, περιμένει τὸ τέλος τῆς.—Ποῖς χεῖρ καλλιτέχνη δὲ χῆρασε τὴν ἐποχὴ του καὶ τὸν πόνο τῆς, τόσο χαρακτηριστικὰ καὶ τόσο βαθειὰ τεχνικὰ, πᾶνω σ' ἓνα παλιόχαρτο. Τὴν τέχνην κ' ἀπτός ὁ Χαλεπᾶς τὴν ἔκανε ρεαλιστικὴ, ὥστε νὰ πιστέβεις καὶ σὲ τὰ ἀφάνταστα πρᾶγματα τῆς φαντασίας του. Μ' ἀπτή ναι ἡ ἀξία τοῦ τεχνίτη. Νὰ πέρνω ἀπ' τὴ φύση κ' ἀπ' τὸ κάθε τῆς κίνημα, τὴν οὐσία καὶ νὰ τὰ φέρνει σὲνα ἀούλλητο κόσμο φανταστικὸ καὶ γιατί ἔχι ψέφτικο, καὶ νὰ μᾶς τὸν δίνει πραγματικὸ. Τὸ ἴδιο ἐχ-

λαδή που κάνουν οι πρόγονοί μας οι Άρχαιοι κ' οι Βυζαντινοί κ' ακόμα και μερικοί άλλοι λαοί από δω και τούσα χρόνια.

Ο Έρωτας

Άνωται στον κ. Κ. Τουλένη

Λυπομαι γιατί ο καιρός και τα πράγματα μ' έμποδίζουν να πω άκέραιη τη γνώμη μου πάνω σε κάθε σχέδιο του Χαλεπά και μ' άφτό να φωτίσω ή να δώσω νόη στην άναγκώστη μου για να με φωτίσει και μένα τόν Ίβσο που λέω τούτα τα λόγια. Μα ως τόσο άς προχωρήσουμε! Σε διάφορα προλεγόμενα Φύλλων Τέχνης του Φραγκέλιου, μα και ο' άφτό τό Φραγκέλιο, είπαμε πολλές φορές έστω και μ' άλλο τρόπο, τούτο που θα πούμε τώρα, και που μ' έπιμονή έχουμε κολήσει ο' άφτό: Για τό Ρυθμό και μάλλον για τόν Έλληνικό ρυθμό. Ο κόσμος έχει συγχύσει τις τέχνες και πιο πολύ τούς νόμους τους. Τεχνίτη θεωρεί τό ζωγράφο ή τό γλύπτη ή και τόν ποιητή, κάνουνε που αντιγράφει την πραγματικότητα, πράγμα που' άδύνατο να γίνει και που αν γίνει ακόμα κατορθωτό είναι μάταιο και' άνόητο! — Είν' άδύνατο και μάταιο, γιατί στη φύση τα πράγματα από στιγμή σε

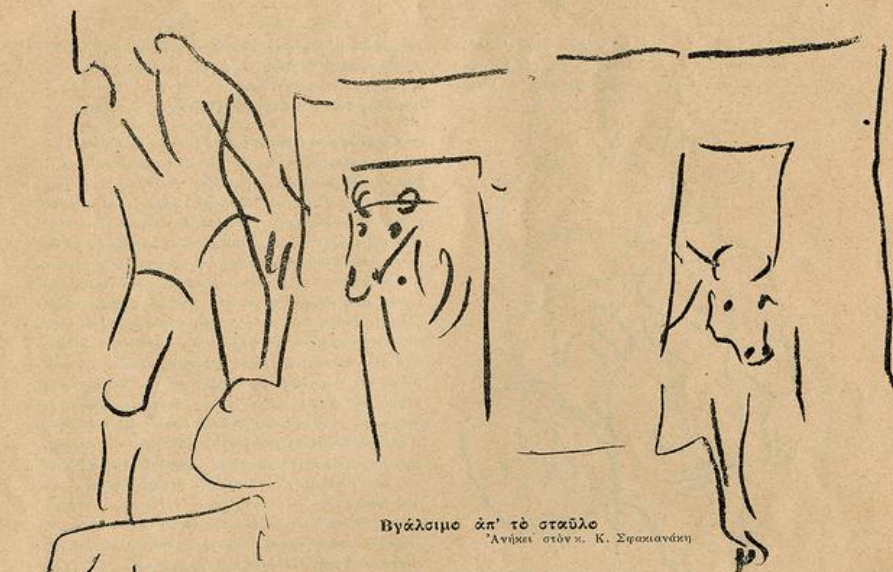
στιγμή μεταμορφώνονται. Έ τι άξία έχει ο τεχνίτης αν κατορθώσει ν' αντιγράψει μία στιγμή, ενός μικρού φυσικού πράγματος, μία πούνα άμέτρητη τα πλάσματα της φύσης κ' ή μορφές τους; Προκαλούμε όποιον έχει αντίρρηση ο' άφτό, μ' ότι είπαμε και με τό βασικό σκοπό της τέχνης και με τα έργα της, που δέν έχουνε καμιά σχέση με τη φύση, παρά μονάχα ος τούτο: Ότι συννενοούνται άδερφικά. Έπειτα όπως ελέπουμε κ' όπως πραγματικά ως τα σήμερα είχαμε όλοι, ή Τέχνη—αν κ' είναι άπόλυτα φύση κ' άς φαίνεται οά να μήν είναι— ένα πράγμα κατορθώσε κ' ένα πράγμα ζητεί: Να έκφράσει τη ζωή του τεχνίτη ρυθμικά. Αν ο ρυθμός της έποχής είναι βαρός, βαρός θάναι και ο τόνος του τεχνίτη. — Η τέχνη παρακολουθεί την έποχή της. — Μή μας συγχύουν πολλά πράγματα άτεχνα που έχουνε φημιστεί. Μπρός μας έχουμε τόν Παρθενώνα και τα Βυζαντινά άριστουργήματα, τα καλιά και τα νέα έργα της ποιήσης και κάθε άλλης τέχνης, μπρός μας έχουμε τό Χαλεπά, πούναι τό πιο ζωντανό παράδειγμα της τέχνης του ρυθμού! — Δέν είμαι φιλόλογος, μα ούτε και τεχνίτης. άφτό όλοι άς με τό συμπαθήσουνε! — Λοιπόν, λέμε ρυθμό. Έ, και τ' είν' άφτός ο ρυθμός και μάλλον στις εικαστικές

Τύπος Ντινιακού

Άνωται στον καλλιτέχνη Γολένη

τέχνης; Για μένα είναι ή έκφραση της φύσης, όπως τη βλέπει ή ψυχή μας άνακλογίζόμενη τό σκοπό της τέχνης.

Βγάλισμο απ' τὸ σταύλο
Ἀντίκη στὸν κ. Κ. Σφακιανόση

Καὶ τὸ πιστέδω
 ἀ π ὄ λ υ τ α . πέρνον-
 τας τὸ παράδειγμα
 τῆς φυλῆς μας μέσα
 στοὺς αἰῶνες πού πέ-
 ρακε. Ἀπλὸ καὶ λι-

πτό τὸ θέμα, μὰ καὶ τόσο ἀκατανόητο γιὰ τὸ φαντα-
 σμένο ἢ γιὰ τὸν ἀμελέτητο! Ἀπλὴ μὰ καὶ τόσο εὐκο-
 λῆ ἢ ἄφροσυλοπρογραφία τοῦ Χαλεπᾶ, μὰ φέρτε μου
 τὸν τεχνίτη, πού θὰ μᾶς, ἔδινε τὸν ἐσωτερικὸ καὶ τὸν
 ἐξωτερικὸ ρυθμὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, συντονισμένο, σάν κί
 ἄφτο πού ζεῖ στίς μέρες μας ὅπως ζεῖ: Φέρτε μου
 κείνον πού μ' ἔνα παλιόμολο θάβινε τόσο τεχνικὰ τὴ
 χλωμάδα του; Στὸ Βοσκού τὸ σκίτσο, ὑπάρχουν ἔλοι οἱ
 βοσκοὶ τῆς γῆς. Στὸ Κυνηγού, ἔλοι οἱ κυνηγοὶ ὅπως τοὺς
 νοιώθει ἡ σημερινὴ ψυχὴ τοῦ Ἑλλήνα τεχνίτη μὰ καὶ
 τοῦ ξένου. Ὁ Ἑρωτάς του πεταίει. Ἡ Ἀνάστασις του
 εἶναι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἐπιτάφιός του δείχ-
 νει μὲ θεὰ γραμμὰς, τὸ πόσο εἶναι ἔθικο ἄφτο τὸ σῶμα
 νὰ θαρτεῖ, γιὰφτόναι ἀναγκασμένο, ἔτσι κί ἀπὸ κά-
 ποιον. Τὸ σῶμα ἄφτο πού σταυρώθηκε καὶ νάτο τὸ
 ἐλέησουμε μὲ ἐξιδωμένα πόδια νὰ στέκει μπρὸς μας. Ποῖ
 νὰ πάρετε ἀπ' ἐτι ἔχει κάνει ὁ Χαλεπᾶς καὶ ποῖο ν' ἀφί-
 σεις: Ὅλα ὑπακοῦνε σὶὸ ρυθμὸ τῆς γλυπτικῆς του!
 Τῆς γλυπτικῆς ὅπως τὴν ἀντελήφθηκε ὁ σημερινὸς Χα-
 λεπᾶς. Γιαυτὸ ἐλέησουμε νὰ φτάνει ἀπὸ μνήμης στὴν ἀ-
 γνόγητα τοῦ σκίτσου τῶν Γνωκῶν τοῦ στής Μπουμπουλί-
 νας τὰ κόμματα καὶ στή μορφή τῆς γυναίκας, πού γράφει

ἀπὸ κάτω Ἀσωνίδιον. Ὡ ἐκείνη ἡ μορφή, δὲν εἶναι οὐ-
 ἀρχαία, οὐτε νέα, οὐτε ξένη, οὐτε δικιά μας, μὰ εἶναι
 ἡ μορφή πού ἀντιθέεται ὁ σημερινὸς ἄντρας. Ὁ σημε-
 ρινὸς ἄνθρωπος. Εἶναι ἡ μορφή τῶν γλυπτῶν Ἀγγέλων
 του, πού ἐγγῆκαν ἀπ' τὰ χέρια κεινοῦ ποῦκανε τὸν Ἰουδα-
 τὴ Σφίγκα καὶ τὴν Ἰουδαίᾶ. —

Ἡ στιγμή αὐτὴ μᾶς δοξάζει ἔλους, γιατί μπορούμε καὶ
 μιλοῦμε κί ἀκούμε, γιὰ ἓνα τόσο μεγάλο γεγονός πού
 ποιάς δὲ θὰ μπαγιατέψει, μὰ πού ἐγγῆκε ἀπ' τὰ σπλάγ-
 χνα τοῦ θεοῦ μας τόπου! — **β. Πάσχα 15-4-28.** —

Ὁ Χαλεπᾶς εἶναι καθαρὰ ἀνθρώπινος καλλιτέχνης κί
 ἄφτο φαίνεται σ' ἔλο του τὸ ἔργο! Γιὰ νὰ καταλάβει
 κανένας τοῦτο καλὰ καὶ δίχως κόπο, φτάνει νὰ κοιτᾶσει
 τὸ σκίτσο ποῦκανε τοῦ Κανάρη καὶ τὸ ἔργο ποῦχουν τυ-
 πῶσει πάνω στὰ λαχίτσα τοῦ στόλου καὶ πού παριστάνει
 κί ἄφτο τὸν Κανάρη! Ὁ Κανάρης τῶν λαχίτων, χαί-
 ρεται, γιατί ἔκαψε ἀνθρώπους καὶ κουνᾶ κιάλας ὑστερ'
 ἀπ' ἄφτο τὸ νταλλίκι τὸ μαντόλι του ἀπὸ χαρὰ. Ὁ Κα-
 νάρης τοῦ Χαλεπᾶ ἀντίστοιχα κοιτάει πέρα, κατὰ πόσο
 θὰ καταστρέψει τοὺς τυράντους τῶν ἀνθρώπων ἢ ἔχι. —
Μιχὲς Γκιώνης. —

Τὰ ἔργα καὶ τὰ σχέδια τοῦ σημερινοῦ Χαλεπᾶ, εἶναι
 καμωμένα μὲ τὴν ποῖ ἐλευθέρη πνοή. Εἶναι ἔνας ἀπ'
 τοὺς λίγους καλλιτέχνας τοῦ κόσμου πού ξέρουν τὸ τί
 λένε καὶ τὸ τί κάνουν. — **Μ. Βιτωρῆς Ζωγράφος.** —

Μάθουμε και τούτο πού λίγοι τὸ ξέρουν στὴν 'Ελλάδα'—
 ὅτι τὴν Κοιτωμένην του, ὁ Χαλεπᾶς, δὴν τὴν εἶχε ὑπο-
 γράψει, κι' ὅτι ὁ γλύπτης Μήσιος Περάκης ὁ Ληρινα-

κοιτωμένη τόσο χρόνια ἀδελφὴ τῆς μεγαλοφυΐας, τῆς πα-
 ραχώρησε ξανά τὴ θέση της! Καὶ τὰ σημεριὰ του σκί-
 τια εἶναι τὸ γλυκοῦσθημα μιᾶς Δευτέρας Παρουσίας.—
 'Ιούνιος 1928. — Γιόχαν Ρωμανός — Ἀθήνα

Ἡ Ζωγραφικὴ

Ἀνίκει στὸν κ. Κ. Σπυλιόπουλο

κός—ἀφτός μᾶς τόπε—σὶά 1913, μαζὶ μὲ τὸν πεθαμένο
 γλύπτη τὸ Λουκά Λούκα—πατριώτη τοῦ Χαλεπᾶ—σκαλί-
 σανε μαζὶ κ' οἱ δύο, τὴν ὑπογραφή τοῦ μεγάλου μας
 Καλλιτέχνη!—

Ἡ Δευτέρα Παρουσία: Ἡ δὴ ἀφτίς ἀδελφές, ἡ Μεγα-
 λοφυΐα καὶ ἡ Τρέλλα ἢ ἂν θέλετε ἡ δὴν διαφορετικὴ μορ-
 φὴς μὲ τὴν ἀφτίην ὑπόστασιν: Ἀφτίς εἶν' ὁ Χαλεπᾶς
 δλόκληρος! Ὁ Χαλεπᾶς δὴν ἐτρέλλῃθηκε γιὰ γεννήθηκε
 τρέλλος! Κι' ὄπως μὲ τὴ δουλειὰ κανεὶς δὲ γίνεται μεγα-
 λοφυΐας, αὐτὸς γεννήθηκε μεγαλοφυΐας. Πάνω σὶά εἰκο-
 σπέντε του χρόνια βασίθηκε τὴν κοινοτικὴ φασαρία καὶ
 φροβήθηκε τὸ θόρυβου πὸ κάνει ἡ δόξα σὶαυὲς ἐκλεκτοῖς·
 κ' ἡ μορφή τῆς μεγαλοφυΐας γιὰ τὰ τὸν σὶάσκει ἀπ' τὰ
 δεινὰ, παραχώρησε τὴ θέση της στὴν ἀδελφὴ της τρέλ-
 λα!—'Ὁ Χαλεπᾶς τρέλλος—ἀφτοῦ ληρομνήθηκε, ὅστερα
 ἀπὸ πενήντα χρόνια ζωῆς πὸν πέρασε κοντὰ στὴ φύση,
 σπουδάζοντας τὴν καλωσύνη τὸν μικρῶν ἀφτίων, γινόμε-
 νος φίλος σὶά δέντρα, σὶα πέτρες, καὶ σὶα χορτάρια.—
 Ὁ Χαλεπᾶς! τί ἀποκάλυψη!— Σαναγυρῆζει κοντὰ μᾶς.
 Κουρασμένη ἡ τρέλλα, πὸν χρησιμοποιεμε σὴν παραβᾶν στὴν

Ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Κάιν: Στὴς Γένοβας τὸ Κάπο-Σάντο
 σὶά πανόραμο νεκροταφεῖο, μὲ τὶς ἀτέλειους γαλαρίας,
 πὸν τὸ περικυκλόουντε, γιομάτες καλλιτεχνικὰ μνημεῖα
 ἀρλοδιασμένα δεξιὰ καὶ ἀριστερά, σὴν οἱ μιὰν ἔκθεση
 γλυπτικῆς, μὲ σταμάτησε μιὰ μέρα, ἕνα μεγάλο σύμπλεγμα.
 Μιὰ κόρη ὀλόλευκη, ἀπὸ μάρμαρο τῆς Καρφᾶς, μὲ κυ-
 ματίζουσες παρθενικὲς γραμμὲς, προσπαθεῖ μὲ ἀγωνία
 νὰ ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τὰ μακρὰ δάχτυλα τοῦ Χάρου, αὐ-
 τουνοῦ φτιαγμένον ἀπὸ μέταλλο, πὸν σὴν ὀλόμανθος κιο-
 σὸς ἔχει ἀπάνω της κοίσει. Δὴν θυμῶμαι, ἔπειτα ἀπὸ
 εἴκοσι πέντε χρόνια, τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνη, πὸν ἔπρεσε
 τὸ ἄσπιλο τὸ μάρμαρο μὲ τὸ μελανὸ τὸ μέταλλο, μὰ ἡ ἀν-
 τίθεση τῆς ἀσχημίας τοῦ Χάρου, μὲ τὴν κατάσταση εὐ-
 μορφία τῆς κόρης, μὲ συγκίνησε βαθειὰ κι' ἀκόμα θυ-
 μῶμαι τὴ σύνθεση ἐκείνη.—Στὴν ἔκθεση τοῦ Χαλεπᾶ, μὲ
 σταμάτησε ἕνα τετραγώνου χαρτὶ μοινοβρωμένο, μὲ προχέιρες
 γραμμὲς, γιὰ κινετότητας το μὲ προσοχὴ, πρόβαλε μπρο-
 στὰ μου, μιὰν ἄλλη σύνθεση τῶν ἀντιθέτων, πὸν δυνατὴ
 ἀπὸ ἐκείνη πὸν μὲ συγκίνησε στὴς Γένοβας τὸ Κάπο-
 Σάντο. Ἐνας Χριστὸς δλόρθος στέκει σὴν μιὰ ἀπέριστη
 λαμπάδα καὶ τὸ κεφάλι πὸν τὸ κρατᾶ ψηλὰ μοιάζει μὲ
 φλόγα ἄσβεστη. Ἡ ἀπλότητα καὶ τὰ γλυκὰ του χαρα-
 κτηριστικὰ προδίδουν ὅλη τὴ θεία καλωσύνη. Τὰ μισο-
 κλεισμένα μάτια τοῦ Χριστοῦ παρακαλοῦν μὲ πόνο, γιὰ
 τὸν ἀμετανόητο ἁμαρτωλό, τὸν Κάιν, πὸν ἄγριος οὐσπι-

Σχέδιο

Βρίσκεται σὶά Ἄσπιλον Τέχνης

θώνεται σὶά πόδια του, μὲ πλατὺ κεφάλι πλαδαρό, μά-
 τια ἀλλοθώρα καὶ μοχθηρὰ, διαστραμμένο στήμα, χέλια

... ταχιά, το κόσμον διηξή κακία.
 Πώς τώρα όλα αυτά, ο' ένα σύνολο άρμονικό, τα δείχνουν τέσσερις γραμμές; είναι το γέγον κάλλιτέχνη το τελευταίο μουσικό.— Δ. Ν. Ροδοκανάκης.—

Ο Χαλεπός δεν είναι τρελλός. Έχει την απόλυτον έκείνην απάθειαν των μεγάλων τεχνιτών, την όποιαν όσοι δεν ήμπορούν να δικαιολογήσουν, διότι δεν έγνωσαν τον ανθρώπινον εγκέφαλον οκεπιτόμενον και δημιουργούντα, την μεταφράζον τρέλλαν. Κρίμα, κρίμα που ό Χαλεπός δεν επέτυχε εις το τέλος της ζωής του την ήσυχίαν που θα του επέτρεπε να δημιουργήσει μερικά άμοισουργήματα. Να του δώσουν τιά μέσα να εργασθεί, χωρίς κανείς να τον στενοχωρήσει με την κοσμική άναστιάσειον. Ό Χαλεπός ήμπορεί να δημιουργήσει έργα που θα σφραγίσουν την εποχήν μας. Ό Ροκνίτν που έπεβλήθη με την δυναμικότητα, μου είχε κάμει την έντύπωσιν τοῦ παρούργου δημιουργοῦ. Ό Χαλεπός είναι ό δημιουργός της άπλήτους.— Ν. Μαζαράκης.—

Παντού ή πνοή του ζωντανέει και μῆς δίνει εις τὰ πρόχειρα έκείνα σχήδια, μίαν ιδέαν των υπερλάμπρων αγαμάτων που εκινήθησαν εις την φαντασίαν του μεγάλου γλύπτου.— Νάζος.

Τὰ σκίτσα του Χαλεπῶ είναι όλα του μεγάλου γλύπτου και φέρουν ανάγλυφον έλάνω των την σφραγίδα της μεγαλοφυΐας του δημιουργοῦ της «Κοιμωμένης», παρά το βαρῶ σκότος που θά ήτο φυσικόν να επέλθῃ εις την σκέψιν του, μετά της παράκρουσιν εις την όποιαν ήβουθίσθη το λογικόν του ίδω και σαράντα χρόνια. Η περὶ παρεφροσύνη του ανθρώπινου του λογικού, συμβαδίζει στα έργα

Μάχη

Ανήκει στον κ. Χ. Κοβαφάκη

του αυτά πλάι-πλάι, με την θείαν παράκρουσιν της φαντασίας και της εμπνεύσεως του καλλιτέχνη.— Γ. Λαμπριδης

Μολοντί θεωρώ τον έαυτό μου άνάξιο να εκφράσει μία γνώμη πάνω στο έργο του Χαλεπῶ, ως τόσο θα δοκιμά-

Η γλυπτική

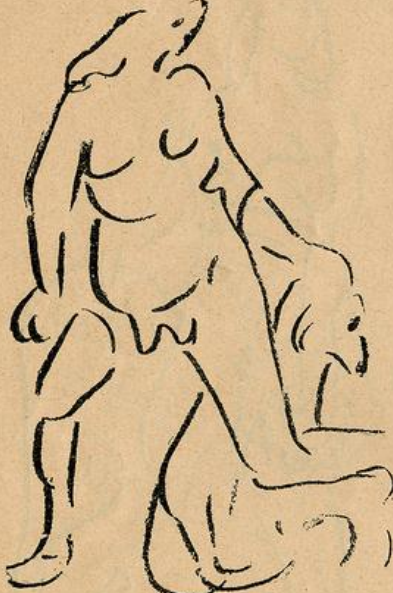
Ανήκει στον κ. Ι. Έργίνο

σω να οῦς πῶ, τί δυνατή έντύπωσιν μου έκανε ή αυτοπροσωπογραφία του, σαν την πρωτοειδα.— Όμολογῶ πως ποτε στή ζωή μου δε γεννήθηκε κανένα αίσθημα ζήλειας για τὰ έργα της τέχνης που θαύμασα· πράγμα που δε συνέβηκε με την αυτοπροσωπογραφία του Χαλεπῶ. Μά τώρα που το λέω, αισθάνομαι άνακούφιση γιατί το αίσθημα αυτό, οὔδέποτε συνόδευε το θάυμασμό μου προς τὰ έργα της τέχνης.— Άρίφ Ντίνο Μπέη.—

Μιά τόλμη πρωτογενής στή σύλληψη και στή σύνθεσι, κάτι το ταραγμένο, το συνεισπασμένο, το άνήσυχο στις γραμμές, και στήν έκφραση, μία οδύνη, κάτι το πονεμένο και τραγικό που είναι άδύνατον να άφίσουν άσυγκίνητο και τον ψυχρότερο θεατή, να τί έχουν τὰ σκίτσα του Χαλεπῶ.— Κλέων Παράσχης.—

Υπερήφανος χαρακτήρ! Οὔδέποτε έξήτηος από κανένα τίποτε. Οὔτε τοιγάρα!— Μήτσος Δελτινός.—

Ξεκεί πάνω, στα βουνά της Τήνου τελευταία, γεμάτος δι-
ύγεια, ἀπληλαγμένος ἀπὸ πολυγρωσίες, καὶ ὀρισμένες
προλήψεις, ἀλλὰ πάντα στοὺς ἀναλλοιώτους τόμους της

Ἡ πάλη

Βρίσκεται στὸ Ἄστυον Τέχνης
τέχνης, τοῦ ὄραϊοῦ τοῦ ἀληθινοῦ, μὲ μιὰ τεχνικὴ ἀπό-
λυτα σύμφωνη μὲ τὸν βαθύτονα ρυθμὸ, ὁ Χαλεπὰς μᾶς
ἐπαρουσίασε δημιουργήματα τὸν ἀγροτέρων αἰσθημάτων
ποῦ τὸ σημερινὸ πνεῦμα της ἐποχῆς, μᾶς ζητεῖ. Ἐχει
ἐκφρασθεῖ ἀπόλυτα προσωπικὰ καὶ ἀκόμη πέρα : Διε-
θνώς, ὁ πολὺς Μπουρντέλ, ὁ Μαγιὸλ καὶ ἡ λοιπὴ χορεία
τῶν Γάλλων γλυπτῶν ποῦ θαυμάζονται σήμερα ὡς διε-
θνεῖς κορυφαί, μὲνουν πολὺ πίσω. Τὶ δόξα γιὰ τὴν Ἑλ-
λάδα! — Εἰρήνη Ἀθηνῶν. —

Διοθάνεται κανεὶς, δεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς καὶ διὰν ἀνάμνη-
σέψει τὴν πιὸ ἀπλὴ γραμμὴ στὸ χροῖ, δὲ μπορεῖ νὰ μὴ
τὴν κάνει ὀδοντηρή, νὰ μὴν της δώσει τὴν σόλασι, τὸ λύ-
γισμα, τὴν ἐκφρασι τοῦ πόνου. — Ἀμύντας. —

Ο ΧΑΛΕΠΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ.

Ἐπάρχουν μορφὲς ποῦ σὲ σασίζον κ' ἐπάρχουν μορ-
φὲς ποῦ σ' ἀνήγγουν διότιετα ἀδιάφορο. Οἱ τελευταῖες εἶ-
νε κ' οἱ πιὸ συχνὲς στὴ ζωὴ. Ὀλίγωρο τὸ καθημε-
ρινὸ θέμα της ἀποτελεῖται ἀπὸ δάφτες. Μὰ τὰ σκίτσα
καὶ τὰ γλυτὰ τοῦ Χαλεπὰ ἀνήγγουν στὴν πρώτη κατη-
γορίᾳ ἢ καλλίτερα σὲ χαμηλὰ κατηγορίᾳ, μᾶς κ' οἱ σν-

θήκες ποῦ τὰ φανέρωσαν, ἀποτελοῦν μοναδικὸ φαινό-
μενο, γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορίᾳ της Τέχνης. Ὁ ἄν-
θρωπος αὐτὸς γνωρίζει μὲ δίχως χαμηλὰ σοφία, ποῦ
ἔχει πέραση στὴν ἀγορά, νὰ σοῦ μιλήσει γιὰ μεγάλα τοῦ-
ματα. Τὸ ἔργο του εἶνε γιομάτο σνγκίνηση καὶ στοχασμὸ:
ἔχει ἀπλότητα καὶ βάθος, πράγμα ποῦ ἔχουν ὅλες οἱ ἀλη-
θινὰ μεγάλες ἀξίες: τὸ δέντρο, ἡ θάλασσα, τὸ σῦννεφο,
ἡ μουσικὴ, τὸ ἄστρο καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ γέννησή του
δὲν ὀφείλεται πονηρὰ, παρὰ μονάχα σὲ κείνες : εἶνε ἡ
φωνὴ τους—ἡ σκέτη καὶ βαθύτατη φωνὴ της ἔξω φύσης.
Μὰ δεῖ προτεῖνει καὶ κυριαρχεῖ παντοῦ, σὲ ὅλα τὰ πλά-
σματα ποῦ σνλλαμβάνει τὸ βυθισμένο μυαλὸ του, καὶ σὲ
κείνα τὰ πρόχειρα καὶ παιδιότικα ποῦ μολυβώνει πάνω
στὸ πρόστυχο χροῖ, καὶ σὲ κείνα τὰ ἴδια πάλι ποῦ ζω-
ταντεῖ μὲ τὸν χοιτρὸ πηλὸ—τὸν μόνο ποῦ βρῖσκει στὸ
ἐρημικὸ καὶ φτωχικὸ νησί του—εἶνε ἕνας χαρ α κ τ ἡ -
ρ α σ ἀσθηρὸς καὶ πολὺ ἄνθρωπινος. Δὲ γελᾷει μὴτε
καὶ κλαίει. Ἡ βαθιὰ εἰλικρίνεια καὶ ἡ ἀδόλη ἀπάθεια,
συνυποδεδόν ὅ,τι κ' ἂν κάνουν τὰ ἥρεμα καὶ δικὰ του χέ-
ρια. Ἡ γραμμὴ του εἶνε τραχιὰ καὶ μονότονη ὅπως εἶ-
νε κ' ἡ ζωὴ του: κρύβει τὸν παλμὸ καὶ τὴ σκία της
ταραγμένης ὑπαρξῆς του. Καὶ δὲν εἶνε διόλου ὑπερβολὴ
ἂν ποῦμε, πὸς ἡ ἐργασία του, εἶνε ἡ μόνη δημιουργία
ποῦ δίνει σήμερα, μὲ τὰ μέσα της βουβῆς καὶ γλυπτικῆς
του τέχνης, τὸ ἦθος καὶ τὴ ζωὴ τοῦ πάσχοντος ταπεινοῦ

Ὁ κυνηγὸς

Ἀνήκει στὸν κ. Η. Γουέλση
ἄνθρωπον. Κ' ἀπὸ δίχως καθόλου νὰ τὸ ἐκζητήσῃ. Δό-
γοι καθαρὰ ἰσωτερικοὶ καὶ ἀντικειμενικοὶ, διεμφοροσφαι

τίσι τῆ ψυχῆ του, ὅσοι τὰ ἔχει μιὰ τέτοια μικρὴ καὶ ἀνθρώπινη ὄραση. Ἄπ' ὅ,τι ἔχουμε δικό μας, μονάχα οὐ μιὰ gravure τοῦ Γαλάνη, σὶ τὸ «Το πέτο με τὸ Σιδηρόδρομο» ποὺ ἴσοο θαυμάστηκε στὴν ἐκδοσὴ του, γνωρίζω νὰ ἐκφράζεται μιὰ τέτοια καθολικὴ ἀλήθεια: ἡ σύνθεσι καὶ τὰ σχήματα ἐπιβάλλον ἐδῶ, μὲ τρόπο ἀσθηρὰ ζωγραφικὸ λόγῳ τῆς ἐναισθησίας τῶν τόνων τοῦ μαύρου καὶ ἄσπρου, ἀκέραιο τὸ μεγάλο νόημά της. Κι' ἂν ὁ Γαλάνης εἶνε ἡ συνείδησι τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐποχῆς μας, ὁ Χαλεπᾶς εἶνε τὸ ἐνοστικὸ καὶ ὁ οὐρανοῦ ἀντίπαλός της. Βλέποντας κανεὶς τὸ «βασκό», ἢ τὸ «χορευτὴ», ἢ τὸν «Κανάρη», ἢ τὸν «εργάτη ποῦ σηκώνει μιὰ πλάκα», ἢ τὴ «γυναῖκα μὲ τὴν ὄρνιθα», καὶ τότε ἄλλες πρωτόθωρος καὶ θαυμασιῆς συνλήψεις του—ἔχει τὸ αἶσθημα πὺς ὅ,τι βλέπει δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ πραγματικότητ'· μὰ καὶ περισσώτερο: ἡ ἔννοια αὐτῆς τῆς πραγματικότητ' ἢ ἀλλιώτικα, ἢ οὐκία της. Στὸ ἔργο του—καὶ θεωρῶ ἀπὸ τοῦ ἐργάζεται τώρα, ὕστερα ἀπὸ τὴν πολὺχρονη τραγικὴ σιωπὴ του—ὁ κόσμος εἶνε γδυμένος ἀπ' ὅλα τὰ ἐφήμερα στοικίδια τῆς μόδας καὶ τῆς μηχανικῆς κοινωνίας: ζεὶ τὴν οὐσιώδη καὶ φρικτὴν του ἔκφραση. Στὶς ἀβίαστες γραμμὲς τῶν σκίσεων του ἐπικοινωνεῖς μὲ δάφνον, τὸ ἴδιο, ὅπως κι' ὅταν περπατᾶ στὸ δρόμο.—Γύρισε πίσω,—οὐ μιὰ πραγματικὴ ἀπλότητ', οὐ' ἕνα γνήσιο αὐθορμητισμό. Δίπλα στὴν ἡμερηθάλασσινὴ φρίκη ποὺ πέρασε τόσα χρόνια, στὴ μοραζιὰ καὶ στὴν

μεις ἡ ψυχὴ του, καὶ βρῆκε κατὰ ἕναν ἄγνωστο τρόπο γιὰ μᾶς, τὰ οἴκουρα, τὰ ἐκέθερα, τὰ ἀληθινὰ βήματα

Ὁ Βέλμος

Ἄντικε στὸ Φραγκέλιο

ποῦ ἔχασε ὁ παραστρατημένος κοινωνικὸς ἄνθρωπος. Κι' ὅ,τι κάνει δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ μιὰ καθαρὴ συνέπεια ἀφίτης τῆς φροσιολογικῆς του ἐξέλιξης: ἔχει ἀπόλυτη σχέση κι' ἀνταπόκριση, μὲ τὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον τοῦ νησιοῦ του, μὲ τὸν ἀπείρητο καὶ καταφρονημένον ἐνὶ τῷ του. Ἔτσι, μελετώντας κανεὶς τὰ ἄπειρα γλυπτικὰ του σχέδια, καθὼς καὶ τὰ μοναδικὰ ο' ὅλο τὸν κόσμο προπλάσματά του, ποὺ εἶνε ὅμοια οὐ πλαστικότητ' καὶ οὐθὺμὸ μὲ κείνα τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, νιώθει αὐτοῦσια καὶ γιομάτ'α, χωρὶς καμμιά φιλολογία καὶ περιτέχνηση—ἀκριβῶς ἀπὸ δὲν ἔχει—τὸν βίον του ο' ἕνα κομμάτι γῆς, ποὺ ἔμεινε νὰ βλέπει, οἰγμένος ἀπ' τὴν ἀπαίσια μοῖρα του, τὸν οὐρανὸν, τὴ θάλασσα καὶ τὸ γλυκὸ μυστήριό της. Κι' ὅ,τι μονάχα ἀπὸ τοῦ. Αἰσθάνεται μαζί του, μέσα στὴν ἄπειρη διάθεσι ποὺ ἀκτινοβολεῖ σὰν ἕνα αἰθέριο χειμωνιάτικο ἄστρο ἀπ' ὅλο τὸ βιαστικὸ καὶ ἀτημέλητο ἔργο του, νὰ ὑπάρχει καὶ ὁ ἄλλος, ὁ ἄγνωστος, ὁ

Ἡ Μήδεια

Ἄντικε στὸ γατρό κ. Β. Λαμπίνη

ἀτέλειωτη σιωπὴ ποῦ τότε κοίμισε, λησμονημένος ἀκόμα κι' ἀπὸ τὸν ἴδιον του τὸν ἑαυτό, ἀνέλαβε τις μουσικὲς δυνά-

διαβάτης, ὁ συζυγιάς καὶ ἀδελφός του. Καὶ φρονεῖ δὲ μοροδοεὶ νὰ μὴ φορηθεῖται ἡ σκέψη κι' ἡ σύντομη γραμμὴ του, σ' ἓνα γενικὸν νόημα, σ' ἓνα ἀντικειμενικὸ

Ἡ ἀπελπισία

Ἀνήκει στὸν κ. Κ. Κωνσταντινίδη

χαρακτῆρα, ἔσπερα ἀπὸ μιὰ τέτοια πολὺχρονη καὶ τίλεια ἀφομοίωση ποῦ ἔπαθε, ὅπως γνωρίζουμε ὅλοι μας, μὲ ὅλη τὴ γύρω φύση ποῦ ἐτιώθε ἀδιάκοπα κοντὰ του, καὶ μὲ τὴ ζωὴ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ποῦ ἀναμφίβολα δὲ θάθετε καὶ νὰ τὴν ξέρει. Καὶ τὸ ἔργο ποῦ βγάλανε τὰ γεροντικά του χεῖρα, ἔχει ἀκριβῶς μιὰ τέτοια σημασία. Μαρτυρεῖ ὅλα ὅσα εἶπα τόσο περιεκτικὰ καὶ εἶναι τὰ μόνον στοιχεῖα ποῦ συνετέλεσαν κι' ἀποτελοῦνε τὴ γλυπτικὴν τὴν ἀξία. Κι' ἂν ἡ τωρινὴ ἐργασία του, ἀφ' ἣν ποῦ μᾶς ἰδῶμενος ἔσπερα ἀπὸ σαράντα τόσα χρόνια ἀμλησίας καὶ σκληρῆς ἀπομόνωσης, ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ ἔπλασε τὸ ἰδανικὸ κορίτσι, τὸ αἰῶνα κοιμισμένο σὸ μαρμαρινὸ πνευματικὸ κρεβάτι του—εἶνε ὅπως εἶπα τὴν πρώτη φορὰ ποῦ τὴν γνώρισα καὶ θαύμασα τὸν δλοζώντανο, τὸν ἀνθρώπινο, τὸν μελαγχολικὸ καὶ πρωτόδρομητο χαρακτῆρα τῆς «σχήματα πιασμένα σὸ φῶς μᾶς χειμωνιάτικης ἀστραπῆς»—μιλάει ὡς τόσο γιὰ μιὰν ἄνοιξη, ποῦ μονάχα ἀπέλειωτοι χειμῶνες, χειμῶνες σὰν κι' ἀφ' ἑαυτῶν ποῦ ἐνωσε ἡ μεγάλη καὶ ἀκατάλητη φωνὴ τοῦ Χαλεπά—μπορεῖ νὰ μᾶς τὴ δώσει.—Δίνε πὼς ἔπληξε τρελλός.—20-6-28.—Ἄναστασιος Δρίβας.—

Ο Γενουὰρ εἶπε κάποτε «ὅτι κείνο ποῦ ἐκτιμᾷ καὶ ποῦχει, γιὰ μεγαλύτερη δόξα τῆς ἐργασίας του εἶναι τὰ σκίτσα του». Καὶ ὅτι δὲν εἶχε καθόλου ἄδικο ὁ μέγας αὐτός

διδάσκαλος, ποῦ τὸ δείχνουν καθαρὰ τὰ σκίτσα τοῦ Γιαννοῦλη Χαλεπά! Μὲ τὴ γλώσσα αὐτῶν τῶν παιχιδιῶν τοῦ μοινοβιοῦ, ἔρχεται ὁ μέγας αὐτός δημιουργός τῆς Κοιμομένης, ἔσπερα ἀπὸ τόσα βασανισμένα χρόνια, ἀνάμεσα ἀπὸ ἀδιάκοπα κινήματα μᾶς κακῆς μοῖρας, τῆς μοῖρας κάθε ἀληθινῆς ἀξίας, μακριὰ ἀπὸ κάθε κίνηση καλλιτεχνική, ἡσιμονημένος ὀλότιλα, ἀληθινὰ ἐρημίτης, σὶ μιὰ καλῆρα τοῦ ἡσιοῦ του, καὶ τόσο ἐυπαθεῖ μέσα του τὸ κοιμισμένο καλλιτεχνικὸ ἔνοικτο, γιὰ νὰ φωνάξει ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴν αἰῶνα ἀλήθεια γιὰ τὴν πλάνη ὅλων ἐκείνων ποῦ σκοτιόουνται ἄδικα, ὅπως δημιουργοῦν ἀκατάλητες σχολές, πὼς ἡ τέχνη, εἶναι μιὰ σ' ὅλες τὶς ἐποχές, καὶ δὲν ἔπλεχον παρὰ τεχνίτες μὲ φωνὴ καὶ τεχνίτες ἐπιφανειακοὶ ποῦ ἀφ' ἑαυτῶν εἶναι κ' οἱ στείροι!—

Ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος

Ἀνήκει στὸν κ. Κ. Σφακιανάκη

Ὁ Χαλεπὰς μαζὶ μὲ τὸ Νικηφόρο Ἀντίρα ἀνήκουν σ' αὐτὸς πρώτους, γιὰ τοῦτο εἶναι κ' οἱ πὸ μεγάλοι κ' οἱ πὸ ἀδικημένοι Ἕλληνες καλλιτέχναι.—Ἄγγ. Θεοδωρόπουλος

**ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΑΙΛΕΠΑ :** 'Ο συγγραφέας
κ. Πρωβελάκης σιάνθηκε δυό ώρες στο σκίτσο του Οιδί-
ποδα και της Σφίρκας, που ο Χαίλεπας τ'όχει στην Τήνη
γλυπτό και που τ'όφραζε ἀπαράλλαγο δίχως νά τό βλέπει.

Η αὐτοπροσωπογραφία τοῦ Χαίλεπα γίνθηκε στό καφτε-
ρεῖο τοῦ Ἀγύθου, μισοτά σέ πλήθος συζητησιῶν του.
Δέν ἔβλεπε σέ καθήμενι διαν τήν ἔκανε. Ἐγινε σέ λίγα
δευτερόλεπτα. Καί κίοντάς τη, κοίταξε καί τό βέλλο
καμιά φράσ.—

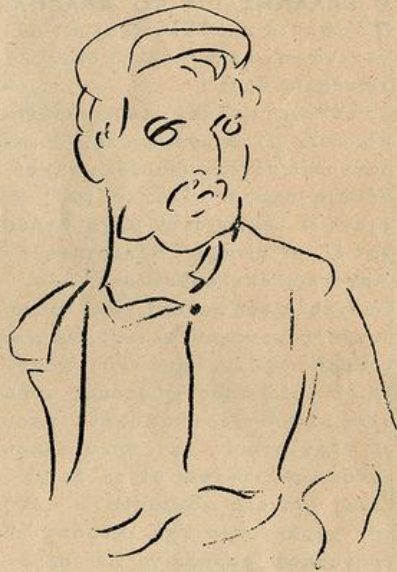
Ο ζωγράφος Προτοπάσιος εἶπε ἀντικρύζοντας τά σχέ-
δια τοῦ Χαίλεπα: Μοῦ φαίνεται πὼς ἔλασα σ' ἕνα νέο
κόσμο ἔτσι ἀπόνα λήθαργο.—
Κάποιος ἄλλος ζωγράφος πάλι, εἶπε, πὼς γίλια χρόνια θά
περάσουν γιά νά φτιάσει ἡ Τέχνη ὡς τό Χαίλεπα.—

Λέγε πὼς τήν Κοιμωμένη, τήν εἶχε ἐρωτευθεῖ κάποιος σε-
μνός νέος καί πήγαινε κάθε μέρα στό Νεκροταφεῖο γιά
νά τή δῆ. Ποῖς δέν τῆς ἀναγε κερῖ, οὔτε καί τήν ἔκανε
μέ λουλιούδια καί τοῦτο γιά νά μή φανερωθεῖ ἡ ἀγάπη του.

Κάποια νέα φτωχή κόρη πάλι, τήν ἄκουσε ὁ παπᾶς τοῦ
Νεκροταφείου νά λέει διακρύζοντας: Ἄχ νάχα τήν τύχη
νά πέθαινα καί νά μέ κάταν ἔτσι καί μένα....

Ὁ Χριστός καί ὁ Κάιν
Ἄντικει στόν κ. Δ. Ροδοκανάκη

Ὁ Παπαδερῆς: τύπος Νηηνιαχοῦ
Ἄντικει στόν κ. Ἐδμόνδο Μπονισοῦ

Ο Μίμης ὁ Μονισοπουλός, ὁ ἔμπορος, πού
τόσο ἀγαπᾶ καί βοηθεῖ τό Χαίλεπα, ἅμα μι-
λεῖ γλαφτόν, ἡ κλαίει ἢ ξεχνιέται. Κ' εἶναι
πολύ σοβαρός καί σιωπηλός ἄνθρωπος!

Ο εὐγενικός, ὁ ἐπιτιμος ἀρχιτέκτονας Κα-
κιοῦζης, ὀνόμασε τή Γυναίκα μέ τήν Ὀρ-
νηθα, Ἀρχαίο Ἀριστοτέγγημα.

Ο βουλευτής Μάξιμος, σιάνθηκε μπρός στήν
Ἄδικία καί στόν Πόλεμο μιά ὥρα καί κοι-
τοῦσε: κι' ἀφοῦ ἔσκυψε τό κεφάλι του ἔφηνε.

Ενα μικρό μπακαλόπουλο, ἀντικρύζοντας
τά σκίτσα τοῦ Χαίλεπα εἶπε: Μωρ' εἶ-
ναι τοῦτα;—

Δυό μαστόροι μέ τά ρούχα τῆς δουλειᾶς
τους, πού μῆκαν ὅλους τυχαία στήν ἐκθεση,
βλέποντας τά σκίτσα, εἶπε ὁ ἕνας στόν ἄλλο:
Ἄφρα θά τ'άχει κάνει ἴσως κανένα παιδί!
Κι' ὁ ἄλλος τ' ἀπάντησε: Ἦ κανένας τέ-
χος τεχνίτης!

Ἄφ' ἀφ' ἑαυτοῦ φαίνεται πὼς ὁ τεχνίτης ὁ μεγά-
λος, φθάνει σέ μιᾶ ἀπλότητα παιδική.

Ο ΓΑΛΛΑΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΛΕΠΑ.

Τὰ σχέδια τοῦ Χαλεπά εἶναι εὐγενικά καὶ μελαγχολικά ὅπως ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα!

Ἡ εὐγένεια εἶναι μιὰ συγκράτησις τῶν αἰσθημάτων μας. Ἡ μελαγχολία πάντα συνοδεύει τὴν εὐγένεια ὅπως ἡ σκιά τὸ φῶς! Νὰ γιατί ἡ Τέχνη στὴν ἀρχὴ βγήκε καὶ ἔζησε μέσα στὰ Νεκροταφεία. Ἄργότερα ἀπελευθερώθηκε!—

Τὰ σχέδια τοῦ Χαλεπά εἶναι μεγαλοφυεῖς μονοκοντυλιές. Μὲ μιὰ γραμμὴ σοῦ δίνει ἀπάνω στὸ χαρτὶ τὴ φιγούρα τόσο σύντομα, τόσο ἀπλά, μὲ τόση χάρι καὶ ἀλήθεια, ποῦ σὲ ἐλαχίστους, καὶ πολὺ ἐκλεκτοὺς καλλιτέχνες θὰ τὸ βρῆτε. Εἶναι γρήγορα καμωμένα· μ' αὐτὴ τὴ χαρακτηριστικὴ γεροντικὴ γρηγοράδα· φορτωμένα μὲ πείρα καὶ σκέψη. Λουλούδια τῆς Ἡλικίας!

Τοῦ Βέλμου τοῦ θυμίζου Θεοτοκόπουλο.— Ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα μοιάζουν σὲ τοῦτο: στὴν Εὐγένεια καὶ στὴ Μελαγχολία!

— Μιὰ μέρα στὸ Σούνιο μελαγχόλησα γιατί μέσα στὸ Ναὸ εἶτανε στημένο γλῆντι.—

Πάντα τὰ σχέδια τοῦ Χαλεπά μαρτυροῦν ἓνα πολὺ μεγάλο καὶ εὐγενὴ τεχνήτη.— Δ. ΓΑΛΛΑΝΗΣ— Ἀθῆναι Ἰούνιος 1928.—

Ἡ σημασία ποὺ δίνει ὁ Χαλεπὰς στὸ στόμα τοῦ κάθε γλυπτοῦ τοῦ ἔργου, εἶναι ἴσως τὸ σπουδαιότερο τεχνικὸ του κατόρθωμα! τόσο σπουδαῖο, ποὺ κάποιος βλέποντας τὸ στόμα τῆς προτομῆς τῆς ἀνηλιάς τοῦ Μουτσοπούλου εἶπε: Θεοεῖς πὼς θὰ τ' ἀνοίξει γιὰ νὰ σοῦ μιλήσει γιὰ τὰ βίαια τοῦ τεχνίτη της.

Ἡ φυγή. Ἀπὸ μνήμης σχέδιο προσώπου.— Ἀνήκει στὸν κ. Κ. Σφακιανάκη.

Τὸ σῆμα ποὺ λείει ἀπὸ κάτω Λεωνίδιον

Ἄνθη στὸν κ. Μ. Γαόνη

Η Άδίκη

Βρίσκεται στο "Άσπερον Τέχνης"

Ο Πόλεμος

Βρίσκεται στο "Λύκειον Τέχνης"

16

Σχέδιο Νέας Κοιμημένης.

Επιπλαστά στο "Λύκειον Τέχνης"

Ο Κανάρης.

Άνθρωπος στον κ. Μ. Γκιόνη.

Ἄγγελος: Πρόπλασμα
Ἄνθηκε στὸν κ. Ν. Κωνσταντινίδη

Ἡ θύνη Παπαδημητράκοπούλου ἡ ἀνηψιά τοῦ ἀληθινοῦ προστάτη τοῦ Χαλεπᾶ
Μίμη Μευτοπούλου : γλυπτό.

Βρίσκεται στό σπίτι του.

Ἄγγελος: Πρέπασμα

Βρίσκεται στο Ἄσολον Τέχνης

Ἡ γυναίκα με τὴν ὄρνιθα : Πρόπλαμα.

Ὁ Βασικός.

Ἄνθρωπος στὸν κ. Κ. Σβο.

Άνθρωποι στον π. Κ. Τσιδώνη.

**ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙ
ΟΔΕΤΕΙΟ Ι. ΚΑΡΑΝΑΣΟΥ
ΑΘΗΝΑ - ΠΟΛΥΚΛΕΙΤΟΥ 18
ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΔΑΓΚΛΗ**

Procorásia 1908

7A

Wants Progress
Lagos Sixo

By way to progress
Lagos Sixo
Lagos Sixo

Progress
Lagos Sixo

WIKIPIEDIA
WIKIPIEDIA
WIKIPIEDIA